

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ทำการวิจัย

มหาวิทยาลัยพายัพได้เริ่มเปิดสอนระดับอุดมศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2517 โดยใช้ระบบการศึกษาในลักษณะซึ่งการเรียนการสอนเกิดขึ้นในห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่ และมีการใช้สื่อในรูปแบบของสิ่งพิมพ์เป็นหลัก อย่างไรก็ตามโลกแห่งสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) ทำให้วิชาการในศาสตร์สาขาต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว วิทยาการและเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดนิ่งจึงทำให้เกิดความจำเป็นที่ต้องแสวงหาระบบการเรียนการสอนในลักษณะใหม่ที่สามารถตอบสนองความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (โรจนา และคณะ, 2542 : 2)

มหาวิทยาลัยพายัพตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยมีประสิทธิภาพและเพื่อสอดคล้องกับการเรียนรู้ในยุคปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งให้ยึดหลักแนวการจัดการศึกษาว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และให้ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ประกอบกับการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่มหาวิทยาลัยพายัพจะต้องพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการให้บริการทางวิชาการอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป กอปรกับปัจจุบันแหล่งความรู้ต่าง ๆ มีอยู่มากมายและกว้างขวางยิ่งขึ้น การเรียนรู้ในยุคนี้จึงต้องเปิดกว้างให้อิสระและความสะดวกแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้โดยไม่จำกัดทั้งเวลาและสถานที่ (นโยบายและแนวปฏิบัติ ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพายัพ, 2546)

มหาวิทยาลัยพายัพได้นำระบบการเรียนการสอนทาง e-Learning มาใช้เพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษาและทุกหลักสูตร/โปรแกรมตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 2/2546 เป็นต้นไป โดยวัตถุประสงค์ในการนำการเรียนการสอนแบบ e-Learning มาใช้เพื่อเป็นสื่อเสริม (Supplementary) และสื่อเติม (Complementary) การเรียนการสอนในห้องเรียนและสามารถพัฒนาสู่การเป็นสื่อหลัก (Comprehensive Replacement) สำหรับหลักสูตรที่เหมาะสมในอนาคต ในขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยได้สนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนทุกคนใช้ระบบการเรียนการสอนแบบ

e-Learning เพื่อช่วยพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (นโยบายและแนวปฏิบัติ ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพายัพ, 2546)

ปัจจุบันมีคณะวิชาที่นำระบบการเรียนการสอนแบบ e-Learning มาใช้ในการเรียนการสอนดังนี้ (ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพายัพ, 2547)

Tools	Faculty/Programmed												TOTAL
	FAC	10	40	44	50	54	61	70	81	38	9	99	
Module	52	158	93	13	86	56	41	95	12	6	8	6	626
Module Website	10	27	56	7	25	10	70	34	0	3	0	1	243
Chat Room	7	24	22	1	27	4	31	13	0	3	0	3	135
Discussion Forum	9	26	27	5	41	4	195	18	0	2	2	3	332
Assessment	25	272	37	0	51	12	31	53	0	1	24	2	508
Survey	7	12	4	0	115	0	20	13	0	0	0	3	174
Module FAQ	1	5	4	1	8	0	2	9	0	0	1	3	34
Glossary	1	4	15	0	5	0	6	8	0	0	1	2	43
Lesson Plan	19	53	51	3	50	37	31	65	0	1	5	5	320
Multimedia	7	6	7	0	6	0	5	6	0	0	1	1	39
GradeBook	7	30	11	0	26	3	9	15	0	2	1	2	106
Project	6	3	2	1	4	2	2	3	0	1	0	1	25
Workbin	25	89	70	4	64	36	33	91	0	3	26	5	446

ตารางที่ 1- 1 แสดงสถิติคณะวิชาที่นำระบบ e-Learning มาใช้ในการเรียนการสอน

Legend :

- FAC Faculty
- 10 Humanities
- 40 Social Science
- 44 Law
- 50 Business Administration
- 54 Accountancy Finance and baking
- 61 Nursing Science
- 70 Science
- 81 Economics
- 38 Theology
- 9 International College
- 99 Graduate

(ที่มา : <http://elearning.payap.ac.th/statistics/default.asp>)

การนำระบบการเรียนการสอนแบบ e-Learning มาใช้ หากผู้ใช้อย่างไรก็ตามไม่ทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงความหมาย วิธีการ รวมไปถึงรูปแบบ ระบบการใช้งานและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับ e-Learning และนำไปใช้ (Implement) ตามกระแสนิยมนั้นจะส่งผลกระทบต่อด้านลบ ดังต่อไปนี้

1. ผู้สอนที่นำ e-Learning ไปใช้ในลักษณะของสื่อเสริมโดยไม่มีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอน กล่าวคือ ผู้สอนยังคงใช้แต่วิธีการบรรยายในทุกเนื้อหา และสั่งให้ผู้เรียนไปทบทวนจาก e-Learning หาก e-Learning ไม่ได้ออกแบบให้ดึงดูดใจผู้เรียนแล้วผู้เรียนคงใช้อยู่พักเดียวก็เลิกไป เพราะไม่มีแรงจูงใจใด ๆ ในการใช้ e-Learning ก็จะเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่าแต่อย่างใด

2. การลงทุนในด้านของ e-Learning ต้องครอบคลุมถึงการจัดการให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาและการติดต่อสื่อสารออนไลน์ได้สะดวก สำหรับ e-Learning แล้ว ผู้สอนหรือผู้เรียนที่ใช้รูปแบบการเรียนในลักษณะนี้จะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) ต่าง ๆ ในการเรียนที่พร้อมเพรียงและมีประสิทธิภาพ เช่น ผู้สอนและผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้ และสามารถเรียกดูเนื้อหาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในลักษณะมัลติมีเดีย ได้อย่างครบถ้วนด้วยความเร็วพอสมควรเพราะปราศจากข้อได้เปรียบในการติดต่อสื่อสารและการเข้าถึงเนื้อหาได้สะดวก รวมทั้งข้อได้เปรียบอื่น ๆ ในลักษณะการนำเสนอเนื้อหา เช่น มัลติมีเดีย แล้วนั้นผู้เรียนและผู้สอนอาจไม่เห็นความจำเป็นใด ๆ ที่ต้องใช้ e-Learning

3. การออกแบบ e-Learning ที่ไม่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ส่วนใหญ่อยู่ในวัยรุ่น e-Learning จะต้องได้รับการออกแบบตามหลักจิตวิทยาการศึกษา กล่าวคือจะต้องเน้นให้มีการออกแบบให้มีกิจกรรมได้ตอบอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นกับเนื้อหาเอง กับผู้เรียนอื่น ๆ หรือกับผู้สอนก็ตาม นอกจากนั้นแล้วการออกแบบการนำเสนอเนื้อหาทางคอมพิวเตอร์ นอกจากจะต้องเน้นให้เนื้อหามีความถูกต้องชัดเจน ยังคงต้องเน้นให้มีความน่าสนใจ สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ เช่น การออกแบบนำเสนอโดยใช้มัลติมีเดีย รวมทั้งการนำเสนอในลักษณะ Non-Linear ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกที่จะเรียนเนื้อหา ก่อนหลังได้ตามความต้องการ (ถนอมพร, 2548 : 8)

จากผลกระทบด้านลบดังกล่าวข้างต้น หากมหาวิทยาลัยพายัพนำระบบการเรียนการสอนทาง e-Learning มาใช้โดยปราศจากการเตรียมความพร้อม ย่อมทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายของมหาวิทยาลัย

ดังนั้น การสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพที่มีต่อการนำการเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงระดับความรู้ แนวทางในการนำการเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของการนำระบบการเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถเป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนทาง e-Learning ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจระดับความรู้ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพในเรื่อง e-Learning
2. เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นและความต้องการของอาจารย์และนักศึกษาในการนำ e-Learning มาใช้ในการเรียนการสอน
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคตลอดจนแนวทางในการนำ e-Learning มาใช้ในรายวิชาที่มีการเรียนการสอนทาง e-Learning

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบถึงระดับความรู้ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพในเรื่อง e-Learning
2. ทราบถึงความคิดเห็นและความต้องการของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพในการนำ e-Learning มาใช้ในการเรียนการสอน
3. เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนทาง e-Learning ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ทำการศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ระดับความรู้ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพเกี่ยวกับการเรียนการสอนทาง e-Learning
- ความคิดเห็นและความต้องการของอาจารย์และนักศึกษาต่อระบบ e-Learning ของมหาวิทยาลัยพายัพ
- ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของการเรียนการสอนทาง e-Learning ของมหาวิทยาลัยพายัพ

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดเห็น หมายถึง ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก หรือทัศนคติที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ความรู้ หมายถึง สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิดหรือความสามารถเชิงปฏิบัติ และทักษะรวมถึงสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์

ความต้องการ หมายถึง ความอยากได้ ใคร่ได้ หรือมีความประสงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

การเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) หมายถึง การศึกษาโดยใช้สื่อการเรียนผ่านอินเทอร์เน็ต ซีดี รอม หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งใช้การนำเสนอเนื้อหาทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบของสื่อมัลติมีเดีย ได้แก่ ข้อความอิเล็กทรอนิกส์ ภาพนิ่ง เสียง ภาพกราฟฟิก วิดีโอ ภาพเคลื่อนไหว ภาพสามมิติ ฯลฯ เพื่อเป็นสื่อเสริมในการเรียนการสอน ทั้งนี้ผู้เรียนยังคงต้องเข้าห้องเรียนตามปกติ แต่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาและมีประสบการณ์พิเศษเพิ่มมากกว่าการเรียนการสอนแบบปกติ

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยพายัพที่ทำการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning)

นักศึกษา หมายถึง ผู้เข้าศึกษาในหลักสูตรปริญญาตรีและโทในมหาวิทยาลัยพายัพที่มีการเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning)

รายวิชาที่มีการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) หมายถึง รายวิชาที่มีระบบการเรียนการสอนโดยใช้ระบบ e-Learning ของมหาวิทยาลัยพายัพ

การใช้e-Learningในการเรียน หมายถึง นักศึกษาที่ใช้การเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) ในการเรียนอย่างน้อย 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์

การใช้e-Learningในการสอน หมายถึง อาจารย์ที่ใช้การสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) ในการสอนอย่างน้อย 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์